

Oplata recyklingowa za foliówki: w jaki sposób ją naliczyć oraz jak się z niej rozliczyć

dr Bartosz Draniewicz
radca prawny

Od 1 stycznia 2018 r. na przedsiębiorców, którzy sprzedają towary w lekkich torbach (foliówkach, reklamówkach), nałożono nowy obowiązek: są zobligowani do pobierania opłaty recyklingowej za każdą sprzedaną sztukę. Ta opłata następnie będzie przekazywana na rachunek Skarbu Państwa. Jednostkowa stawka daniny została określona w drodze rozporządzenia przez ministra środowiska na 20 gr. Obowiązek jest wprowadzany na mocy ustawy z 12 października 2017 r. o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2056; dalej: nowelizacja). W przypadku zaniechania wykonania obowiązku przez sprzedawcę będzie nakładana na niego administracyjna kara pieniężna w wysokości od 500 zł do 20 000 zł.

PRZYCZYNY NOWELIZACJI

Nowelizacja ma na celu dostosowanie polskiego prawa do przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z 29 kwietnia 2015 r. nr 2015/720 zmieniającej dyrektywę 94/62/WE w odniesieniu do zmniejszenia zużycia lekkich plastikowych toreb na zakupy (Dz.Urz. UE z 2015 r. L 115, s. 11). Dyrektywa celowo wzięła pod lupę lekkie foliówki, bo te uchodzą za najbardziej uciążliwe dla środowiska. Obecny poziom zużycia lekkich plastikowych toreb na zakupy powoduje duże zaśmiecenie i nieefektywne wykorzystanie z zasobów. Przyczynia się do zanieczyszczenia środowiska i pogarsza powszechny problem odpadów w zbiornikach wodnych, zagrażając ekosystemom wodnym na całym świecie. Istnieją poważne obawy, że będzie ono wzrastać, jeśli nie zostaną podjęte żadne działania. Ponadto zauważono, że plastikowe torby na zakupy o grubości materiału poniżej 50 mikronów (lekkie plastikowe torby na zakupy), które stanowią zdecydowaną większość całkowitej liczby plastikowych toreb na zakupy zużywanych w Unii, są rzadziej wykorzystywane ponownie niż grubsze plastikowe torby. W konsekwencji lekkie plastikowe torby szybciej stają się odpadami.

Dyrektywa nie wymaga wprost wprowadzenia opłaty. Artykuł 4a ust. 1 dyrektywy nr 2015/720 wskazuje bowiem, że państwa członkowskie przyjmują samodzielnie środki służące osiągnięciu trwałego zmniejszenia zużycia lekkich plastikowych toreb na zakupy na swoim terytorium. Środki te mogą obejmować stosowanie krajowych celów dotyczących zmniejszenia, utrzymywanie lub wprowadzanie instrumentów ekonomicznych i ograniczenie wprowadzania do obrotu. Polski ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie instrumentu ekonomicznego w postaci opłaty recyklingowej.

KIEDY TRZEBA POBRAĆ

Zgodnie z dodanym art. 40a ust. 1 do ustawy z 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1863; dalej: ustawa) przedsiębiorca prowadzący jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego, w której są oferowane lekkie torby na zakupy z tworzywa sztucznego przeznaczone do pakowania produktów oferowanych w tej jednostce, jest zobowiązany pobrać opłatę recyklingową od nabywającego lekką torbę na zakupy z tworzywa sztucznego. W myśl ust. 2 opłaty recyklingowej nie pobiera się od nabywającego bardzo lekką torbę na zakupy z tworzywa sztucznego. Konieczne jest tutaj zdefiniowanie kilku pojęć. Słowniczek zawarto w art. 8 ustawy. Zgodnie z nim:

- torby na zakupy z tworzywa sztucznego - oznaczają torby na zakupy, z uchwytemi lub bez uchwytów, wykonane z tworzywa sztucznego, które są oferowane w jednostkach handlu detalicznego lub hurtowego, do których zalicza się:
 - a) lekkie torby na zakupy z tworzywa sztucznego o grubości materiału poniżej 50 mikrometrów,
 - b) bardzo lekkie torby na zakupy z tworzywa sztucznego o grubości materiału poniżej 15 mikrometrów, które są wymagane ze względów higienicznych lub oferowane jako podstawowe opakowanie żywności luzem, gdy pomaga to w zapobieganiu marnowaniu żywności,
- tworzywo sztuczne - oznacza polimer, do którego mogły zostać dodane dodatki lub inne substancje, i który może funkcjonować jako główny strukturalny składnik toreb na zakupy.

WAŻNE

- ➔ Od 1 stycznia 2018 r. sprzedawca będzie miał obowiązek pobrać opłatę recyklingową od lekkich toreb na zakupy z tworzywa sztucznego o grubości materiału poniżej 50 mikrometrów.
- ➔ Opłata wyniesie 20 gr od każdej sztuki. Ministerstwo Finansów potwierdza: od tej opłaty trzeba też naliczyć na rachunku VAT.
- ➔ Pierwszej wpłaty opłaty recyklingowej (za rok 2018) trzeba dokonać do 15 marca 2019 r.; VAT trzeba zaś rozliczać na bieżąco.
- ➔ Opłata recyklingowa będzie niezależna od opłaty produktowej.

Zatem z analizy art. 40a ust. 1 i 2 płyną następujące wnioski: opłata recyklingowa będzie pobierana od lekkich toreb z tworzywa sztucznego o grubości materiału poniżej 50 mikrometrów, ale nie pobiera się jej od bardzo lekkich toreb (czyli takich o grubości poniżej 15 mikrometrów). Przy czym w definicji bardzo lekkich toreb pojawia się oprócz grubości i materiału wykonania, również cel ich użycia. Mianowicie chodzi o to, że mają być one wymagane ze względów higienicznych lub oferowane jako podstawowe opakowanie żywności luzem, gdy pomaga to w zapobieganiu marnowaniu żywności. Ma to znaczenie z punktu widzenia obowiązku opłatowego. Nawet bowiem jeżeli dana torba z tworzywa sztucznego będzie miała poniżej 15 mikronów, ale nie będzie używana do pakowania towarów ze względów higienicznych lub oferowana jako podstawowe opakowanie żywności luzem (np. sprzedawca będzie pakował w nie guziki, nici, inne lekkie przedmioty, które nie są żywnością), to opłatę będzie należało pobrać.

BIODEGRADOWALNE BEZ ULGOWEJ TARYFY

Jest też dobra wiadomość: przedmiotem opłaty są torby z tworzywa sztucznego. Jeżeli więc będą wydawane torby z innych materiałów, np. z papieru, wówczas obowiązek opłatowy nie będzie.

Ale uwaga! Nie ma szans na to, by uniknąć opłaty za torby nazywane popularnie biodegradowalnymi. W nowo dodanym art. 8a wyraźnie wskazano, że oksydegradowalne torby na zakupy z tworzywa sztucznego mieszczą się w definicji lekkich toreb na zakupy z tworzywa sztucznego lub bardzo lekkich toreb na zakupy z tworzywa sztucznego. W takich wyrobach, jeżeli oksydegradowalna torba na zakupy z tworzywa sztucznego jest zaklasyfikowana jako lekka torba na zakupy z tworzywa sztucznego, to przedsiębiorca prowadzący jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego, w której oferowane są takie torby, jest zobowiązany w odniesieniu do tych toreb pobrać opłatę recyklingową. Przyczynę tego rozwiązania można odnaleźć w motywie 18 preambuły do dyrektywy nr 2017/720.

Niektóre plastikowe torby na zakupy oznaczone są przez producentów jako oksybiodegradowalne lub oksydegradowalne. W takich wyrobach do tradycyjnych plastików dodawane są inne substancje. Z powodu obecności tych dodatków plastik z czasem ulega rozpadowi na małe cząsteczki, które pozostają w środowisku. Zatem określenie takich toreb jako biodegradowalne może być mylące, gdyż nie mogą one stanowić rozwiązania dla zaśmiecania, wręcz przeciwnie, mogą je zwiększać.

KTO ZOBOWIĄZANY

Podmiotem opłaty produktowej będzie przedsiębiorca prowadzący jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego. Chodzi tu o przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm.).

PODSTAWA OBLICZENIA OPŁATY

Zgodnie z art. 40b ust. 1 ustawy maksymalna stawka opłaty recyklingowej może wynieść 1 zł za sztukę lekkiej torby na zakupy z tworzywa sztucznego. W praktyce będzie niższa. Jej wysokość określa minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych oraz ministrem właściwym do spraw gospodarki w drodze rozporządzenia, kierując się koniecznością trwałego zmniejszenia zużycia lekkich toreb na zakupy z tworzywa sztucznego oraz mając na uwadze ich negatywny wpływ na środowisko, a także akceptowalny społecznie poziom stawki opłaty recyklingowej. Rozporządzenie ministra środowiska z 8 grudnia 2017 r. w sprawie stawki opłaty recyklingowej (Dz.U. poz. 2389) ustaliło wysokość tej opłaty na 20 gr.

Należy wskazać, że oprócz samej opłaty recyklingowej przedsiębiorca może pobrać także cenę za torbę. [Przykład 1] Opłata recyklingowa nie jest bowiem dochodem po stronie przedsiębiorcy. Może być jednak i tak, że będzie pobierał tylko opłatę recyklingową.

ZUPEŁNIE NOWA OPŁATA

Mechanizm nakładania opłaty recyklingowej będzie inny niż nadal obowiązującej równoległe opłaty produktowej, która została uregulowana wiele lat

PRZYKŁAD 1

O ostatecznej cenie torebki wydawanej klientowi decyduje sprzedawca

Przedsiębiorca kupuje od producenta torebki foliowe za 50 gr za sztukę. Do tej pory wydawał je klientom za darmo. Od 1 stycznia 2018 r. postanawia ten koszt przerzucić na swoich kontrahentów. Musi więc za każdą torebkę pobrać należność, która będzie sumą kosztu torebki i opłaty recyklingowej. Ponadto – co potwierdziło Dziennikowi Gazecie Prawnej w swoim wyjaśnieniu Ministerstwo Finansów – musi pamiętać o pobraniu podatku VAT – także od opłaty recyklingowej.

PRZYKŁAD 2

Recydywista zapłaci więcej

Przedsiębiorcy A i B nie pobierali opłaty recyklingowej określonego dnia w czasie targów. Dla przedsiębiorcy A jest to pierwszy taki przypadek, dla B – drugi lub kolejny. Poprzednio na przedsiębiorcę B została nałożona kara w wysokości 500 zł. W takiej sytuacji na przedsiębiorcę A można nałożyć karę w wysokości 500 zł, jednak dla przedsiębiorcy B kara powinna być wyższa (np. 1000 zł), skoro poprzednia sankcja nie spełniła swojej funkcji.

wcześniej w tej samej ustawie. Opłata recyklingowa będzie pobierana od każdej sztuki torby. Inaczej jest w przypadku opłaty produktowej od opakowań. Mianowicie opłata produktowa jest ponoszona w sytuacji, gdy wprowadzający produkty w opakowaniach oraz organizacja odzysku opakowań nie wykonała obowiązku osiągnięcia prawnie określonego poziomu odzysku lub recyklingu. Opłatę produktową oblicza się oddzielnie w przypadku nieosiągnięcia wymaganego poziomu: 1) recyklingu, w tym recyklingu dla wszystkich opakowań razem; 2) odzysku.

PIERWSZA WPŁATA DO 15 MARCA 2019 R.

W myśl art. 40c pobrana opłata recyklingowa stanowi dochód budżetu państwa i jest wnoszona do 15 marca roku następującego po roku kalendarzowym, w którym została pobrana. Inaczej mówiąc: przedsiębiorca, który pobrał opłatę w danym roku kalendarzowym, musi ją w całości przekazać na rachunek Skarbu Państwa do 15 marca kolejnego roku. Pierwsza wpłata opłaty recyklingowej (za rok 2018) będzie następną zatem do 15 marca 2019 r.

W uzasadnieniu do projektu nowelizacji ustawy zostało wskazane, że w związku z wprowadzeniem opłaty recyklingowej nie będzie nałożony żaden nowy obowiązek o charakterze sprawozdawczym. Jedynie w art. 40e mówi się, że minister właściwy do spraw środowiska sporządza i przekazuje Komisji Europejskiej sprawozdanie o liczbie wydanych lekkich toreb na zakupy z tworzywa sztucznego w danym roku kalendarzowym, ale jak należy domniemywać – to sprawozdanie będzie oparte na wielkości wpływów z tytułu opłaty recyklingowej.

Powstaje więc pytanie, jak ma działać mechanizm obliczania, poboru i ewentualnie egzekucji opłaty recyklingowej? Odpowiedź jest zawarta w art. 40d ustawy stanowiącej, że w sprawach dotyczących opłaty recyklingowej stosuje się odpowiednio przepisy działu III ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 201 ze zm.).

Z analizy tych przepisów płyną następujące wnioski: po pierwsze, opłata recyklingowa będzie się opierała na samoobliczeniu dokonywanym przez przedsiębiorców, a zobowiązanie do zapłaty będzie płynęło z mocy samego prawa. Przedsiębiorca będzie musiał samodzielnie dokonać obliczenia tej daniny i uiścić ją. Po drugie, w sytuacji, w której nie zostanie uiszczona opłata recyklingowa, właściwy organ będzie musiał wydać decyzję administracyjną. Zgodnie bowiem z art. 21 par. 3 ordynacji podatkowej, jeżeli w postępowaniu podatkowym organ podatkowy stwierdzi, że podatnik, mimo ciążącego na nim obowiązku, nie zapłacił w całości lub w części podatku, nie złożył deklaracji albo iż wysokość zobowiązania podatkowego jest inna niż wykazana w deklaracji, albo powstałego zobowiązania nie wykazano, organ podatkowy wydaje decyzję, w której określa wysokość zobowiązania podatkowego. Taka